Ч. 12. Чернівці, дня 24-го (5-го) марта 1895. Ричник XI.

Передплата

платна в Чернівцях виносить:

на цілий рік 5 зр. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 8 рублїв або 12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в пятницю.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда **всї** дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 6.—8. год. вечером.

Оповіщеня і прилоги обчисляють ся по найдешевших цінах

Як „Просвѣщеніе“ просьвічає нарід.

Григорий Купчанко, редактор „Просвѣщенія“, написав собі в остатних двох числах свого видавництва незвичайно сердечну оборону і — американьску рекляму, що мабуть нікого не може дивувати. Американьскі шинкарі мають звичай в оголошенях, захвалюючих н. пр. „знамениту“ горівку, подавати свій портрет, щоби всї алчущі напитку, мали до них довіре. Думає собі кождий, що коли его портрет подобає ся, то вже за се може продавати людям замість „віски“ дощівку. Таким проворним Американцем є й Купчанко — він же не дармо жив якийсь час між Анґлійцями!... Має свою часопись, то чомуж би не зробити собі реклями, коли то не пошкодить?...

„Чим воюють Українцї в Буковинї?“ — так назвав Купчанко статю, в котрій про себе говорить. Значить, він думає, що Українцї в Буковинї не мають нічого лучшого до роботи, тілько нищити такого „велита“ як Купчанко. За богато чести показали-б ми єму, коли би зовсїм поважно хотїли розбирати думки, наведені в его статї, бо як і претенсіональна назва его ґазети, так у нїй всьо найдеш, тілько „просвѣщенія“ як найменче. Але не пошкодить і нам знати, чим воює віденьский москвофіл та яку просьвіту ширить в Буковинї.

Була в буковиньскім соймі „за вовка помовка“, і отсе той вовк, убравшись в овечу шкіру, промовляє до своїх читачів по вовчому. „Головне — каже він — і можна сказати, едине оружіє, котрим воюють бук. Українцї против своїх противників, т. є. против „русскихъ правдивыхъ патріотôвъ и народолюбцѣвъ“, суть: неправда, клевета і доносъ“. Кождий, звістно, судить других після себе; хто любить у народу шкіру, а не душу его, думає, що й всякий иньший має такі самі уподобаня. Отже ми, хоч би й раді з д. Купчанком серіозно спорити, на таку его катеґоричну, а до того перфідну заяву, скажемо коротко, що єму і его товаришам не думаємо хлїба відбирати і байдуже нам се, що самі дають собі патенти на „правдивыхъ русскихъ патріотовъ“.

„Поки я еще — каже Купчанко — не виступалъ противъ Украинцѣвъ, буковиньскѝ Украинцѝ поважали и любили мене („хвали мене роте!“)... а также въ своей газетѣ „Буковина“ по поводу выборôвъ послôвъ въ державну раду въ 1884-мъ роцѣ пôдпирали мою кандидатуру и мене пôдъ небеса пôдносили“. Вже на вступі правдивий русскій патріот промахнув ся, воюючи неправдою, бо в 1884 році ґазети „Буковини“ ще на сьвітї не було, отже нїкого підносити під небеса не могла. („Буковина“ почала виходити аж в 1885-ім році).

Почавши в такий нечесний спосіб статю, Купчанко в своїй реклямі пише вже дальше безстидно. Очевидно має своїх читателів за таких непросьвічених, хоть видає для них „Просвѣщеніе“, що сподїває ся їх надути. І так, закидаючи буковиньским Українцям неправду, сам на свою оборону уживає безцеремонно неправди. Каже, н. пр., що буковиньскі Українцї хотїли его перше зловити лестними словами, а потім зі сьвіта згладити і під шибеницю повести. Такі розбишацкі наміри підозріває Купчанко у буковиньских Українцїв і очивидно думає собі, що коли-б его справді не було на земли, то Буковина пропала би на віки вічні і земля не оберталась би довкола сонця. Хто недужий на таку манїю великости, тому простити треба всякі нїсенїтницї.

А тих нїсенїтниць наплів він цїлу вязанку. Повтаряє за Воляном, що „Буковина“ є социялїстична і неморальна, чим дає доказ, що не має найменьшого понятя о тім, що то є социялїзм і неморальність. Повтаряє за Тиміньским

КОМЕТА.

Написав
ЕРКМАН-ШАТРІЯН.
З француского переклав
Т. БРЕНДЗАН.

Тамтого року, саме перед пущенєм, пішла Гунебурґом*) вість, що має прийти конець сьвіта. Якийсь др. Захарій Піпер з Кольмару перший розголосив сю новину немилу; можна було еї найти в „Кулявім Посланнику“,**) в „Совершеннім Християнинї“ та ще в двайцяти иньших часописях.

Захарій Піпер вирахував, що якась комета має з неба спасти на землю, тай то саме на пущенє; хвіст еї буде, мовляв, 35 тисяч миль завдовжки, і буде з самого кипятку, так що весь снїг від него стопить ся, найвисші гори щезнуть, дерева пісхнуть, а весь рід людский згладить ся.

Правда, на те написав якийсь чесний вчений з Парижа, на імя Попіно, що хоть комета і має прийти безперечно, то еї хвіст буде складатись з такої легесенької пари, що нїхто не потерпить від неї жадної шкоди; то-ж най кождий пильнує своїх справ, а він сам відповість за все.

Таке запевненє втихомирило трохи страх. Та на біду маєм ми в Гунебурзї бабку, що пряде вовну; їй на імя Марія Фінк, а мешкає вона при вулицї Ганчарскій. Низенька ростом, блїдолиця, із зморщками на щоках. До неї заходять люди на пораду в делїкатних обставинах житя. Вона замешкує низеньку комнатку, стеля закрашена писанками, червоними і голубими стяжками, позолоченими орішками та силою иньшого дивацтва. А вбираєсь вона в якийсь стародавний стрій і живить ся коржами, що причиняєсь до еї великої слави на цїлу околицю.

Марія Фінк замість брати собі до серця добру та чесну раду пана Попіно, прилучила ся до думки Захара Піпера, кажучи:

— Навернїть ся і молїть ся; кайте ся ваших гріхів, та давайте милостиню до церкви, бо конець сьвіта, конець сьвіта!

На задній стїнї еї комнатки видко було образ пекла, куда спускали ся люди дорогою, устеленою рожами. Нїхто не догадував ся, куди та дорога его заведе, бо всї йшли гуляючи, один з фляшкою в руцї, другий з шинкою, а иньші несли цїлі шнури ковбасів. Якийсь музика в капелюсї, причепуренім стяжками, приграває їм на клярнетї, щоб розвеселити сю мандрівку; і всї они зближались безжурно до пекельної поломіни, куда вже перші з них падали, розпростерши руки і подриґуючи ногами.

Що-ж могло собі подумати всяке розумне сотворінє, побачивши такий образ? Нїхто прецїнь не є таким то вже праведником, щоб у него не було на души хоть би кілька грішків; тай нїхто не може сказати, що таки просто засяде по правій Бога Отця. Треба-б вже занадто зухвалого чоловіка, щоб посьмів собі уроїти, що так таки справдї буде; се саме була-б вже крайна зухвалість. То-ж більша часть людий ось як балакали:

— Не будем справляти пущеня; будем чинити дїла покаяния.

В мясницї се нечувані річи! Адютант і капітан місцевий, як також і поручники третої компанії з ***, що стояли постоєм в Гунебурзї, були в справдїшній розпуцї. Всї приготовленя, щоб справляти як ся належить пущенє, простора саля громадска, приоздоблена мохом і збруєю, підвисшеня для капелї, пиво, вишнївка, що злагоджено еї для буфету, одним словом всї напитки, мали зачерез таке піти чисто на нїнащо, бо мійскі панночки і чути не хотїли нїчого про танцї.

— Я не лихий чоловік — каже фельдфебель Дюшен — але якби не дай Боже попавсь в мої руки ваш Захарко Піпер, то він би вже цїлий з них не вийшов.

При всїм тім були ще в найбільшім клопотї Данило Шпіц, писар громадский, Єронїм Берта, син почтмайстра, поборець податків Дюжарден і я. — Вісім день тому, ми їздили до Штрасбурґу, щоб купити собі убранє. Мій дядько Товій дав менї сам пятьдесять франків з своєї кишенї, щоб лиш нїчим не скупувати ся. Я отже вибрав собі у панї Дардене під малими аркадами костюм сьміхованця. Була то якась сорочка з широкими рясами, з довгими рукавами, з ґузиками як цибулї завбільшки а як кулаки завгрубшки, що телепають ся тобі від голови аж по пяти. Надїнеш ще чорну шапку, та замастиш ще мукою лице, до того ще довгий ніс, ямисті щоки, широко витріщені очи, — чисте чудовище!...

Дюжарден вибрав собі задля свого великого черева костюм Турка, на всїх швах мережаний; Шпіц костюм сьміхованця, златаний із тьми червоних, зелених і жовтих латочок з горбом на задї і на передї, ґренадирскою шапкою на

*) місточко в Альзациї.
**) так звав ся календар.

давну наївну теорию про зайдів, котрі ніби-то не мають права говорити в імени буковиньского народу. Доказ се, що люди, котрі надають собі право говорити в імени 80-мілїонного народу в Росиї, настілько недозрілі, що не можуть австрийскому горожанинови признати права обставати за всїх австрийских горожан взагалї, а за тих, що дали єму мандат, специяльно. А сам Купчанко — як каже — любить „родимый руссkій народъ“ навіть на цілім сьвітї, а що з любови виходить, хоче за всіми обставати. Значить, що єму вільно, то другому заборонене...

Бесїда посла Пігуляка в соймі про гнет Українців в Росиї — се на думку Купчанка „видумки, нїсенїтницї і небилицї“. Постараємо ся в слїдуючім числї фактами доказати не Купчанкови, а людям з розумом, з честию і совістию, що гнет Українців в Росиї страшний і нелюдский; а тепер ще лиш подамо віночок зі слів самохвальби і крутарства Купчанка.

„Неправда, каже, що я якийсь росийский аґент. Що я в своїй ґазеті пишу також о Росиї, обясняє ся просто тим, що моя ґазета має і в Росиї много (?) передплатників“... На такий викрут має наш нарід дуже добру приповідку: „Кади такому, що носа не має“. В Росиї видають ся для народу далеко розумнїйші видавництва, нїж Купчанкове „Просвѣщеніе“ і коли туди єго ґазета йде, то певно тілько яко залучник до просьби о запомогу, або за дармо.

Не правда, каже К. дальше, що мене принимали колись в Буковинї як якого князя, а правда є, що весною 1892 року принимали і витали мене, і т. д. Неправда є, що в Лужанах напротив мене виходила бандерия, а правда є, що на мій приїзд з Відня виїхало 16 молодців на конях і т. д. Неправда, що з нагоди буковиньского віча був я у митрополита Морарія-Андрієвича, але правда, що я в него був і т. д., і т. д. Отсе спосіб арґументованя Купчанка. Ну! кого він такими доказами пересьвідчить, того нам уже жаль, бо щоби дати ся зловити на таке наївне крутарство, то треба не мати здорового розуму.

Тактика москвофілів в роді Купчанка звістна загально. В однім місци каже ся, що „ми є австрийскі патріоти“, але в другім місци сьпіває ся жалібні елеґії на честь помершого царя. Ту замилює ся людям очи, що „ми не намавляємо людий до вандрівки на Кавказ“, а ту знов, як від нехочу, пише ся, що на Кавказ пішло з Австриї кількадесять тисяч „русскихъ мужиковъ“, хоч поправдї не пішло там і цїлих 6000 селян, як се певно знаємо. Чи не хитро?

А вже о великій „вчености і совісти“ редактора „Просвѣщенія“ сьвідчить єго теория про руску мову, котру подаємо нашим читалам на розвеселенє та на розвагу. Була бесїда в соймі про гнет Українців в Росиї. Купчанкови та бесїда про „якихось Русинів на Українї“, звістно, не може подобати ся. Чого нинї жаден справедливий чоловік не перечить, — то по думцї москвофільского неука „не лиш чиста неправда, але також таке велике баламутство, на яке спосібний лиш зовсім безглуздий або помішаний в своїй голові чоловік. Бо де-ж каже, можна говорити о відібраню мови у того народу в Росиї, котрий є в Росиї господарем і паном і котрий всім другим, нерусским народам в своїй Русскій державі каже: „Скачи враже, як я кажу!“ Отже рускому народу в Українї і взагалї в Росиї не відбирав нїхто і не відбирає єго рускої мови“... (Що за безличне крутарство словом: русскій!)

Відтак каже Купчанко, що самим Українцям також нїхто мови не відбирає, вільно їм сьпівати україньскі пісні (!), театри україньскі грають навіть в Петербурзї (а чому в Києві, Полтаві, Чернигові і иньших україньских містах їм не вільно грати?), друкують ся україньскі книжки і т. д. Горбатого і могила не виправить, запроданця не пересьвідчиш і найчистїйшою правдою. Він все буде своє повтаряти, хоч з того цїлий сьвіт сьміє ся; він все буде баламутити нарід, бо за то єму платять. Нам тілько гірко, що ще такими Просьвѣщеніями „просьвічає ся“ наш нарід та що против такого безличного понижуваня свого народу не повстають як один муж всї Русини!..

ПРОМОВИ

виголошені в бук. соймі дня 9. л. лютого 1895 р. підчас дебати над просьбою тов. „Нар. Дім“ о запомогу.

(Конець).

Промова президента ґр. Ґоеса.

Коли забираю в сїй справі голос, то чиню се в переконаню, що правительство має обовязок, роз'яснити справу всюди, де тої ясности нема, і де воно до вияснення причинитись може. Здає ся, що в сім випадку річ так має ся. Яка, мої панове, ваша гадка про колишне виключенє двох членів з „Народного Дому“, над тим не маю я розводитись. Чи ви сей акт уважаєте полїтичним чи нї, в се я, як сказано, входити не буду. Але проти сего мушу виступати, коли кажуть, що се товариство в загалї займає ся полїтичними цїлями. Наколи-б воно се зробило, то провинилось би супроти своїх статутів, бо після своїх статутів не є воно товариство полїтичне. (Славно!) (Славно!) Тодї було-б се задачею правительства, або примусити товариство, щоб воно держалось в границях назначених єму статутами, або розвязати єго. (Оплески).

А позаяк правительство товариства не розвязало, бо до сего не мало нїякої причини, а мимо того говорить ся, що се товариство має полїтичні цїли, то мушу проти сего висказу виступити і заявити, що воно не є так. (Живі оплески).

По сім заявляє Тиміньский, що єго не відкомендерували до Волохів анї капітан краю, анї бувший президент Кравс. („Але барон Мустаца!“

потилицї; не було вже нїчого лїпшого; Єропім Берта мав виступити перебраний за дикуна, затиканий перами папуги.

Ну, й коли-ж чоловік наробить собі таких видатків, а відтак побачить, що все має піти до сто чортів задля якоїсь там дурної баби, або якогось там Захарка Піпера, то чи-ж не є се причина, щоб зненавидїти весь рід людский?

Та що-ж робити? Люди все однакі, дурнї все будуть їх за ніс водити.

Прийшло пущенє. Того дня небо захмарилось. Дивлять ся в лїво, дивлять ся в право, комети нема! Панночки якось збились з пантелику; паничики бігають до своїх своячок, до своїх тїток, до своїх нанашок, по всїх домах:

— Таже видите, що стара Фінк дурна, та що всї ваші думки о кометї не мають жадного змислу. Чи-ж комети коли падуть серед зими? Чи-ж они не вибирають собі на те пору винозборів? Ну-ж бо, ну-ж бо, треба-б вже раз до сто чортів рішити ся!... Таже ще час і т. п.

Більша часть набирає врештї охоти. Діди та бабки сходять ся, взявшись попід пахи, щоб оглянути громадску салю; баґнети уложені в звізди, хоругвки трибарвні, понавішувані межи вікнами, викликують загальне зачудованє. Вмить все змінилось, люди пригадали собі, що сегодня пущенє; панночки чим борше стали витягати із шаф спіднички та чистити черевички.

О десятій годинї була вже громадска саля повна людий; ми виграли справу: нї одна гунебурска панночка не бракувала на наш поклик. Клярнети, бубни, та великий тарабан гудїли, високі вікна дзвенїли, вальси вертїлись всї як навіджені, а кадрилї йшли своїм ходом; панночок і паничиків опановувала невимовна радість; старенькі бабки, що сидїли поприпиравши ся плечима до ґірляндів, реготались з цїлого серця. Перебушовано буфет; годї було достарчити доста „охолоди“, а дядько Ціммер, що доставляв все як найтаньше, міг похвалитись, що зробив интерес.

Можна було бачити, як ті, що над міру „охолоджували ся“, хитали ся сходами в долину. На дворі падав снїг безнастанно.

Дядько Товій дав менї ключ від хати, щоб я міг повернути коли любо. До другої години я не пропустив анї одного вальса, але нарештї мав я того досить; від їди і питя зробилось менї якось не мудро. Я вийшов на двір. Нараз менї на улицї стало лїпше і я став вже розгадувати, чи йти знов до гори, чи піти спати. Я правда рад був ще потанцювати, та сон змагав мене.

Врештї я рішаюсь іти домів, тай таки завертаю в улицю св. Сильвестра; опираючись ліктем о стїну, я бурмотів собі під носом всїлякі нїсенїтницї. Десять мінут я пересував ся так крізь пітьму і саме минув на розї криницю, аж тут піднявши очи, побачив я якесь сьвітло, червоне як грань, що очивидно наближалось в повітрю. Воно було ще тисячі миль далеко, але зближалось так борзо, що за чверть години могло бути над нашими головами.

На такий вид обняла мене дрож від голови аж по самі нігтї; я чув як волосє менї стало дубом і кажу сам до себе:

— Се комета! Захарій Піпер казав правду! — І не счувши ся, що роблю, біжу я знов до громадского дому, драпаю ся сходами в гору, перевертаю кількох, що злїзали в долину, й кричу страшним голосом:

— Комета! Комета!

Було се серед найбільшого розгару танців; великий тарабан гудїв, паничі аж кресали черевиками огню, то перебераючи ногами носились поверх землї, панночки палали рожевим румянцем; коли-ж почули голос, що грімко лунав по салї: „Комета! Комета!“ то нараз стало так тихо, хоч мак сїй; люди позвисали голови, личка поблїдли і понатягали ся вздовж, а носи стали дуже острокіньчасті.

Фельдфебель Дюшен кинув ся до дверий, здержав мене і заткнувши менї чим борше долонею рот, каже:

— Чи ви збожеволїли? Будете ви тихо?!

Але я кинув ся в зад і не перестав кричати: „Комета!“ І чути вже було, як задуднїли сходами кроки немов грім, як люди кинулись на двір і як жінки йойкались, — конець кінцем повстав страшний гамір. — Кілька старенькнх бабусь, що дались привабити на пущенє, здіймали руки до неба, та все лиш лепетали: „Ісусе, Марія, Йосиф!“

За кілька хвиль саля була порожна. Дюшен випустив мене з рук, а я цїлком знемігши ся, вихилив ся через вікно і дивив ся собі, як люди бігли вулицею. Потому зо страху трохи що не божевільний пішов і я.

В переходї через комнату, де уряджено буфет, побачив я маркитанку Касю Ляґут з капралем Буке́, як они випивали решту пуншу.

— Коли вже — кажуть — має бути конець, то най же буде добрий!

Долї сходами засїла велика сила людий, тай сповідали ся одні другим; один каже: „я здирав лихву!“ другий: „я ошукував в грі!“ иньший: „я продавав на фальшиву вагу“. Всї враз говорили, а нїхто не слухав. і від часу до

кличе др. Рот, що викликує великий сьміх у палаті.)

Промова посла др. Стефановича.

Я би позволив собі, примітити тільки кілька слів. Пан капітан краю звернув мою увагу на одно місце в стеноґрафічнім протоколї, котре містить вияснене про се слово команди і котрим він застерігає ся, що мав би був вилинути на переступ обох тих панів.

Я не сумнївав ся нїколи о правдивости виводів п. капітана краю. Я доста льояльний, щоб признати, що я тих виводів анї не чув, анї не читав і я готов заявити, що беру назад мій висказ, що він взяв участь у відкомендерованю. Але що я мій висказ не виссав із пальця, то покликую ся на заяву посла др. Воляна, котрий в присутности 14 членів сказав, що він з наказу обох президентів, а то пана капітана краю і „минувшого" президента краю мусить нас покинути і прилучитись до більшости.

Що п. Тимiньский із свого становиска правду має, сего не хочу заперечити. Він утік і не вичікував наказу, так що по его думцї він не нарушив партийної карности, як п. посол Волян, бо він не дав слово чести, отже й не зломив его в такий спосіб як п. посол др. Волян.

Промова посла др. Рота.

Жалую, що цїлу сю справу витягнено знов на сьвіт. Тому не винні мабуть нї ми, нї Молодо-Русини. Винні тому ті пани, що з досьвіду тогїдного року добре знали, що, коли просьбу сю відкинуть, справа знов вийде на верх і відновлять ся знов немилі річи.

Мушу пана посла др. Стефановича взяти в оборону проти уваги п. др. Воляна. В тогїднім протоколї засїдань зложений довід на підставі документу, що п. посол др. Волян тогід після ним самим підписаного протоколу звязав ся з нами словом чести, стреміти до того, щоби в краєвім видїлї всї партиї були рівномірно заступлені. Лиш в тій цїли й на нїчо иньше зобовязали ся ми тоді взаїмно. Так само подав посол Ціргофер доказ, що на одним засїданю сеї коаліциї, котру ми заключили, поставив п. др. Волян внесок, уневажнити вибір п. Тимiньского і попросту викинути его в такий спосіб із краєвого сойму. Так само доказано далї, що в 3 чи 4 дни по списаню того протоколу, в котрім ми словом чести зобовязались дїлати в тім дусї, заявив п. др. Волян писемно, — той лист відчитано і він находить ся в стенографічнім протоколї — що він далї не може спільно дїлати і з релїґійних причин та з огляду на свою жінку не може більше оставати в клюбі. Се маю я чорно на білім, сей лист маю я дома і можу его кождого часу предложити. Устно-ж заявив він, що оба президенти, капітан і президент краю, спонукали его до того.

Я не обстаю при тім, що воно таки так є, що краєвий капітан вплинув на се рішене, але що п. др. Волян так казав, се певне.

Мої панове, жалую дуже, що сю справу знов відсьвіжено, але коли воно раз сталось, коли се біле знов прано, то дайте-ж нам вже раз спокій!

Я просив би вас дуже о то, се-ж справа мала, де йде о то, щоб запомогчи товариство, що є добродійне. Попустіть вже раз і голосуйте за поседеним внесенем п. Стефановича, аби ся справа вже раз щезла з порядку дневного.

Мої панове, коли бажаєте мира, то подайте на то руку і зробіть почин в сїй малій справі.

Заява посла др. Аврагамовича.

Я не був би забрав слово в розправі, коли-б не заперечено висказ мого пана товариша др. Стефановича. Мушу посьвідчити публично, що то, що п. др. Стефанович сказав, правда. Пригадую слово, з яким звернув ся був п. посол др. Волян до нас і в котрім він недодержане слова чести тим узасаднив, що оба президенти его до того присилували. Я жалував п. Воляна колись із-за того, як він розуміє честь і недодержане слова чести, сегодня мушу его жалувати й тому, що его память стала захитувати ся. (Славно!)

Промова посла Пігуляка.

Висока палато! Мушу дещо спростувати. П. посол др. Цуркан сказав, що я побирав з руского тов. „Народний Дім" рублї. Я-ж підніс вже передше, що того товариства тоді, як рублї в старорускім „Бесїдї" панували, ще зовсім не було. Се п. др. Цуркан певно чув і помимо того повертає до того. Я кажу: Товариства ще тоді не було, отже й рублїв не брало, але він остає при своїм. Ну, що-ж з ним почати? (Веселість).

Дивно узасаднює п. посол др. Вольчиньский своє становиско що до сего питання. — Він каже: „Товариству, в котрім колись рублї котились, і котре політикою займає ся, давати запомогу, се велике припущене". Помимо того, що то нечуване, аби в руских товариствах котились рублї, і помимо того, що п. заступник правительства заявив, що се товариство не є політичне і в нїчім не проявляло ся, помимо того обстає Вольчиньский при тім, що мусить притакнути внесеню, аби над сею просьбою перейти до дневного порядку. Ну, мої панове, се дивне узасаднене.

Не можу се собі инакше вияснити, як тільки тим, що п. Вольчиньского се сердить, що там вже не котять ся рублї, щоби в данім разї могли сказати; „Дивіть ся, се красні товариства; так само як пок. барон Василько р. 1869 вказав на то, що на Руснїв не можна опирати ся, бо вони поглядають на Петербурґ, тому їх назвав „небезпечними людьми". Але нинї пестите ви тих панів, на котрих барон Василько тоді не без причини вказав. Тепер ви противні руским товариствам, котрі прогнали рублї з межи Руснїв і товаришує з тими „господинами", що пустили рублї в рускі товариства.

Раз говорите сяк, а раз знов инак, як вам на руку.

Промова посла др. Стефановича.

Даруйте, мої панове, що мушу ще раз забрати слово. Чиню се, позаяк нападено на мене в такий спосіб, на який не можу не відповісти. Пан посол др. Волян сказав, що я зломив так само слово як він, позаяк я прирбіцяв словом чести, що вступлю до клюбу Гогенварта, але опісля з него виступив.

Що значить слово чести, сего я в повні сьвідомий і була-б се підлість з моєї сторони, наколи-б я не був додержав даного слова чести. Але річ не мала ся так, як п. посол др. Волян сказав. Я тілько обіцяв — о слові чести не було й мови, — що вступлю в клюб Гогенварта. Я й додержав обіцянки. Але позаяк тамошні відносини стали для мене непригідні, виступив я по 2 роках. І п. Волянови вільно було виступити з нашої соймової коаліциї, наколи-б єму не можливо було в нїм оставати, але-ж він не міг собі виробити нїякого суду про наші заміри, позаяк коаліция ледво що уконституована ся була. Коли-ж коаліция мала приступити до першого дїла, до котрого члени зобовязались були словом чести, щоб іменно при виборі краєвого видїлу голосувати в певнім напрямі, утік п. др. Волян і зломив слово чести дане писемно. П. др. Волян помимо даного на письмі слова чести не явив ся зовсїм у клюбі, наколи я мою обіцянку додержав і належав довгий час до клюбу Гогенварта і виступив аж по 2 роках, коли менї дальше пробуване в нїм не сподобалось.

часу переставали, щоб закричати на раз: „Господи, змилуй ся над нами"!

Я розпізнав межи ними старого пекаря Февр, тай тїтку Льоріц. Вони били ся в груди як які оканнї. Та все се не займало мене; я і сам мав досить своїх гріхів.

Незабавом згонив я тих, що бігли до криницї. Тут то можна було чути бідканя; всї пізнали комету, а я сам найшов, що вона вже побільшилась вдвоє. Вона кидала ярке сьвітло, а глубока пітьма надавала єму барву як кров червону.

Товпа стояла в сумерку, та в одно повтаряла плаксивим голосом:

— „Конець, конець! о Боже! конець! ми пропали!"

А жінки призивали сьв. Йосифа, сьв. Христофа, св. Николая, одним словом всїх сьвятих з календаря.

В тій хвилї переберав я всї мої гріхи почавши від дитиньства, і аж перелякав ся сам себе. Мороз пішов менї по тїлї, коли я погадав, що ось ще хвиля і ми маємо згоріти; дивлю ся, саме коло мене стоїть старий жебрак Вальтасар, підперши ся кулями; ось я обняв і кажу:

— Вальтасаре, коли ви опините ся на лонї Авраама, то певно змилуєтесь надомною; правда?

А він відповів хлипаючи:

— О, я великий грішник, пане Христіян; трийцять років обманював я цїлу громаду своїм лїнивством, бо я не такий кривий як виглядаю.

— А я, Вальтасаре, я найбільший злочинець на цїлий Гунебурґ.

Ми плакали обіймивши руками один другого. Нарештї ми вже клячали якої чверть години, аж тут надходить фельдфебель Дюшен цїлком задиханий. Він побіг вперед до арсеналу, а потому не побачивши там нїчого, повернув назад Капуциньскою вулицею.

— Ну! і що-ж ви кричите?

А потому побачивши комету:

— А найже єго грім трісне! — крикнув він — що се має бути?

— Та-же се конець сьвіта, пане фельдфебель, — сказав Вальтасар.

— Конець сьвіта?

— Таже так, „комета!"

А той не клене вам нї, таки так кляв як який засуджений на смерть.

— Коби ще — каже — хоть адютант тут був... то ще можна-б знати, що робити!

Потім, наразь витягнув шаблю тай смикнувши під стїну каже:

— Наперед! Ся дурниця нас не злякає, треба вислати патрулю на звіди.

Всї подивляли его відвагу; я сам побачивши его сьміливість пішов і собі за ним. — Ми йшли тихенько, тихісенько, витріщивши очи, та дивили ся на комету, що очивидячки більшала пробігаючи мілїярди миль в одній секундї.

Наконець досягли ми рогу старого капуциньского костела. Комета, здавало ся, летїла до гори; чим ми зближаємось, тим вона підоймає ся в гору; ми мусїли вже підводити голову. Дюшен на конець перегнув шию на один бік, тай поглядав право в повітре. Я відстав від него 20 кроків і видів комету трохи з боку. Я питав ся сам себе, чи то-ж безпечно, іти ще дальше, аж нераз фельдфебель став:

— До сто чортів! Таже се лїхтарня — сказав він грубим голосом.

— Лїхтарня! сказав я наближаючись, чи се-ж можливе?!

І я став як вкопаний.

Так, справдї се була стара лїхтарня капуциньского костела. Її нїколи не засьвічують, бо Капуцини забрались вже 1798 року, а в Гунебурзї йдуть всї разом з курми спати, але нічний сторож Бурюс міркуючи собі, що сего вечера буде досить пяних, попав на християньску думку, засьвітити в лїхтарнї сьвічку, щоб люди не падали в яр, який викопаний довкруги старого костела, а сам пішов собі спати.

Ми бачили таки вже добре поодинокі части лїхтарнї. Огарок був ще як палюх завгрубшки, коли-ж вітер лиш легесенько подував, то сей огарок палахкотів, та кидав ярке сьвітло, а від того то здавало ся, буцїм то він наближаєсь як яка комета.

Я побачивши се, хотів кричати, щоб дати й другим про се знати, та фельдфебель до мене каже:

— А будете ви тихо?! Та-ж як би люди довідали ся, що ми робили облаву на лїхтарню, то би нас гет висьміяли. Уважайте-ж!

Він відвязав ланцух цїлком вже заржавілий; лїхтарня впала з великим лоскотом, а відтак ми утїкли бігцем.

Иньші довго ще чекали; але що комета згасла, то всї врештї набрали відваги, тай пішли домів.

На другий день рознеслась вість, що за молитвами Мариї Фінк, комета погасла а Мария Фінк уважаєсь від того дня навіть ще сьвятїйшою, нїж перед тим.

Оттаке то сталось в славнім містечку Гунебурзї.

П. посол барон Гормузакі обіцяв також при своїм виборі до ради державної, що вступить до клюбу Гогенварта, та не вчинив сего зараз, але аж по двох роках. Мимо того не можна сказати, що він зломив слово чести.

Я просив би й посла дра Воляна в его власнім інтересі, аби він з такими арґументами вже більше не виступав. Я жалую, що був приневолений піднести, що він своє слово чести зломав, але се вже записано в тогіднім стеноґрафічнім протоколї. Заявляю на остаток, що я кождому достойному, котрий менї приписує навіть неумістне дїло, готов дати всяку сатисфакцию і що той, хто твердить, що я зломив своє слово чести, говорить підлу бріхню.

Спростоване посла Тітінґера.

Я маю приналежний респект перед становиском і правами фінансового видїлу і его справоздавця, котрі вмію оціняти в повнї, але мушу зазначити, що він в сїй справі приписав собі ролю, котра пристоїть тільки найвисшому трибуналови. Прошу, мої панове, я простую тільки річево. Коли п. справоздавець помимо міністерияльного рішеня над дїяльностию „Народного Дому“ і помимо заявленя вп. п. заступника ряду, котре з тим рішенем зовсїм східне, обвиняє товариство „Народний Дім“ на остаток таки в недозволеній політичній дїяльности і з з тим своїм судом ставляє себе понад рішене міністерства, то мушу таки сконстатувати, що п. справоздавець приписує собі і видїлови фінансовому права, котрі безперечно належать до компетенциї найвисшого трибуналу. (Дуже справедливо!) Так далеко не сьміє ся висока палата заходити за п. референтом фінансового видїлу і при найлїпшій автономічній волї. (Оплески).

При поіменнім голосованю зарядженім на жадане посла др. Стоцкого відкинено просьбу „Нар. Дому“ 14-ма голосами проти 11, отже тільки за помочию Воляна і Тиміньского, котрі покривдженем руских дїтий хотїли направити свою непоправно зганьблену честь).

Перегляд політичний.

Буковиньский Сойм, як кажуть, має бути скликаний по великодни на коротку сесию, на котрій будуть радити лише над будовою льокальних зелїзниць на шляхах Вижниця-Неполоківцї або Вижниця-Лукавець.

Віденьска ґазета урядова оголосила санкцонований закон о провізориї буджетовій на час від 1. цьвітня до кінця червня і розпорядженя в справі закона о жандармериї.

З Петербурга доносять, що правительство росийске буде мабуть енерґічно підпирати Хіну при заключеню мира так, що Япан не одержить анї кусника хіньскої землї. За то Хіна відступить Росиї кусень землї для скорочення сибірскої зелїзницї. — З Одесси знов доносять, що охотнича фльота росийска робить великі приготовленя і незадовго буде мати Росия на далекім Всходї імпонуючу силу военну, морску і сухопутну.

Між Японом а Хіною застановлено війну до 20. цьвітня з причини, що заступника цїсарского Лї-Гунґ-Чанґа ранив небезпечно якийсь напастник.

При доповняючих виборах 46 членів до ради громадскої Відня в другій ґрупі виборчій вибрано дня 20. с. м. 20 антісемітів і 18 лїбералів; має ще бути 8 тіснїйших виборів. Антісеміти зискали 13 мандатів.

ДРІБНІ ВІСТИ.

Перше число розширеної „Буковини“ вийде в суботу а друге з ілюстрованим додатком „НЕДІЛЯ“ в недїлю великодну; дальші 4 числа в тижнї по велицїдни. Зазначуємо виразно, що кождого тижня вийде все 4 числа з недїльним додатком. Задля управильненя накладу просимо поспішити з надісланем передплати, або хоть покищо замовленя на кореспонденцийній картї. Приймаємо також осібну передплату на ілюстрований науковий і забавний додаток „Недїля“ по 2 зр. на рік.

Наш Цїсар — прадїдом. Архікнягина Авґуста дочка Архікнягинї Ґізелї (дочки нашого Цїсаря) повила 28. л. марта в Бернї Архікнязя Осипа Авґуста.

Цїсарску санкцию одержав закон ухвалений бук. соймом дня 12. січня с. р., котрим дорогу з Строєшт Врони, Балачалу до Люди-Гумора зачислено до доріг повітових і установлено на нїй рогачку.

Політична дволичність. П. Волян, як звістно, засїдає разом з послами Волохами в клюбі Гогенварта, отже належить до коаліциї й підпирає голосованєм, бо більше не годен „сераки“, теперішне правительство. А общ. „Народна Рада“, котрої головою він є, воює „слїпими“ набоями в офіцияльнім своїм орґанї „Бук. Вѣдомости“ против ряду. Із сего виходить, або що „Народна Рада“ не годить ся на полїтику свого голови, або п. Волян, провадить дволичну полїтику. В кождім разї поступок п. Воляна негідний честного полїтика; бо він повинен зречи ся, або коаліциї і клюбу Гогенварта або „Пародної Рады“ і „Бук. Вѣдомостей“. Але Волян здібний до полїтики, як мовляв „віл до карети“, а погляди его на то, що честно, а що нї, звістні з дебати соймової, про котру пишемо на иньшім місцї сего числа.

Хто лїпший? „Сьміє ся верша з болота“ а „Бук. Вѣдомости“ кепьують собі в ч. 10. із „Прав. Буковини“, що єї підписує „галицкій уніатъ“ г. Кобылянскій, а редаґує Козаркевичъ, котрый въ своемъ житю ни одной строчки по руски не написалъ“. Ну, а хтож підписує й редаґує „Бук. Вѣдомости“? Ото, підписує їх яко редактор складач із архиеп. друкарнї Кострижь, а редаґує „галицкій уніатъ г. Крушиньскій“. „Яке їхало, таке здибало“. Кобиляньский і Крушиньский, от вам заступники православія і бук. автохтонів! — Далї закидують „Бук. Вѣдомости“ „Православной Буковинѣ“, що вона перепечатувала „безъ всякого выбора изъ закордонныхъ газетъ съ великою примѣтностію всевозможнѣ статьи а межи ними и такѣ, котрѣ за кордономъ цѣлкомъ отвѣтнѣ (!). но у насъ въ Австріи кидаютъ на способъ мысленя нашого народа невѣрне свѣтло черезъ недостатокъ журналистичного змысла (!) редактора, не умѣвшого навѣть розумно (!) перепечатовати“. Видко, що редактор „Бук. Вѣдомостей“, ученик мудрого лиса Біс-Маркова, він до москвофільства признає ся лиш за кордоном, а в Австриї „вибирає розумно“ лиш такі статї, з котрих воно не виходить ясно; він в Австриї вдає „льояльного пôдданого и щирого слугу“ (стор. 2. ч. 10.), а „за кордономъ“ він вже не той. Ми-ж думали доси, що льояльний австрийский горожанин і „за кордопомъ“ остає ним. Хто-ж лїпший, чи „Православная Буковина“, що явно визнає засаду, що Русини а Москалї одні і прямує до „обєдиненія“, чи „Бук. Вѣдомости“, що міняють свою щетину після кордону? Хто честнїйший, чи отвертий ворїг, чи безхарактерний хитрун? Ось ще один доказ на се. „Прав. Бук“. пише „русскій“, а „Бук. Вѣдом.“ пишуть „рускій“, хоть признають, що повинні писати „русскій“, але се „цѣлкомъ отвѣтне за кордономъ“, а в Австриї треба задля маскованя „льояльности“ писати „рускій“; так „розумно“ (читай хитро) зробила й „Народна Рада“, що чейже має більше „змысла“ (себто хитрости) як такі простодушні кацапи Кобиляньский і Козаркевич, бо в нїй радить Тиміньский, що мовляв, не з одної печи хлїба їв, тай котрий від пана барона, набрав ще неабиякого „розуму і змысла“ полїтичного.

Єдність Поляків показала ся знов сими днями з нагоди осудженя поступку радника Чарнецкого, що підюджений бар. Мустацою кандидував на власну руку до черновецкої ради громадскої. Позаяк р. Чарнецкий був членом видїлів черновецких товариств польских, то голови сих тов. поскладали свої чини, а головні збори вибрали їх поновно з виїмкою п. Чарнецкого, котрий тим чином остав з бар. Мустацою на самотї. Ось примір єдности наслїдованя гідний. То тілько в нас такі зрадники народні як Воляни і Тиміньскі находять ще союзників і сміють ще показуватись на сьвіт Божий.

Преосв. Митрополит Сильвестер Морар-Андрієвич тяжко занедужав.

Приклад справедливости „Галичанина.“ В 59-тім числї написав „Галичанинъ,“ що в Петербурзї повстало товариство любителїв росийскої мови, котре приняло ся дбати о то, щоби росийскі автори не занечищували своєї мови чужими словами і зворотами. В росийскій мові, як і в кождій иншій, є богато чужих слів, котрих дуже трудно відразу позбути ся, на приклад: „валдшнепъ, бутербродъ, перикмахерша, фрейлина, карандашъ“ і безлїч инших слів, взятих з ріжних мов. Як би їх списати, вийшов би цїлий словар. Так само і в нашій мові єсть досить богато чужих слів; уживають їх письменики або з недбалости о мову або длятого, що мови не знають, або й тому, що на декотрі понятя не маємо ще справдї своїх слів. Нікого се не дивує і нїхто на сїй підставі не може відмавляти нашій мові самостійности. Але неуки з „Галичанина“ не зважають на се і що у москалїв на їх думку зовсїм звичайний обяв, то у нас їх дивує і обурює. В 5-ім числї „Зорі“ є праця Конисього, котра зве ся: „Шевченко підчас висшого розцьвіту його кебети до арешту його.“ Кебета, слово уживане і Шевченком, значить: зрушість, вдатність, спосібність, талант. Українцї уживають се слово часто; в Галичинї оно мало знане. І хто би то подумав, що „Галичанинъ“ на підставі одного такого слова, котре може найти і в росийскій мові, потрафить з безличностею, на яку лиш его стати, вмавляти у своїх читачів, що наша мова несамостійна! А він так зробив в числї 60-ім, забувши, що подав в попереднім своїм числї про росийску мову. Дає заголовок: „Самостійність usque ad absurdum“ дає кілька своїх недотепних уваг, наводить слово: „Кебета“ і кінчить новинку на потїху таких мудрих, як він словами: „Не правда, прелесть?“ То дїйстно безличність, несправедливість і неуцтво посунене usque ad absurdum, а велика „прелесть“ знати, що є ще такі, котрі „Галичанинови“ вірять....

Господарска школа в Кіцманї. до котрої дав почин не Тиміньский а п. староста Захар. котрий коло сеї справи заходить ся пильно від давна, зближає ся до свого осущеня. П. староста придбав вже місце на будинки від властителя п. Гавзера в Кіцманї, що також давно вже обіцяв сїй справі свою підмогу. Се тим важнїйша річ, бо дирекция рел. фонду не могла зобовязатись, що на случай розвязаня сеї школи відкупить будинки, котрі первісно мали стати на ґрунтї сего фонду. Отже так і се одно павине перо, котрим прикрашав ся доси „славний“ посол Тиміньский, чуже; бо уткнув ему его барон Мустаца, аби він нїби поставив се внесене для Заставної, котре п. Захар від многих лїт у видїлї краєвім поручив для Кіцманя, що для Кіцманя отже проти внесеня Тиміньского ухвалено.

Вістник краєвих законів і розпорядженъ для Буковини будуть від тепер продавати і для приватних осіб; або поодинокі випуски по 20 кр. за аркуш (8 сторін), 10 кр. за ½ аркуша (4 сторони) і 5 кр. за ¼ аркуша (2 сторонї) або на цїлий річник без почтової доставки 2 зр. 4 кр., а з доставою 3 зр. — Надїємо ся, що Русини побирати муть видане руске, котрого поліпшеня в язиковім і правописнім взглядї від ц. к. правительства сим жадаємо.

Видає і відповідає за редакцию Др. Василь Дутчак.

З печатнї Г. Чоппа.